

Parlamendiliikmete töötasu ja hüvitised rahvusvahelises võrdluses

Kai Priks (RiTo 1), Riigikogu Kantselei

Rahvusvahelise võrdluse vajadus parlamendiliikmete töötasude ja hüvitiste kohta on tulenenud parlamendiliikmete töö tasustamist puudutavate õigusaktide väljatöötamisest, muutmisest ja täiendamisest. Ka Riigikogu liikmete töötasude ja hüvitiste korra kohta on korduvalt andmeid küsitud välisparlamentidest

Käesolev ülevaade põhineb Parlamentide Peasekretäride Liidu konverentsil Istanbulis 1996. a. esitatud ettekande andmetel, mille aluseks on maailma parlamentide küsitlus, millele vastasid 52 seadusandlikku kogu 44 riigist. (Meva 1996). Andmed Austria, Taani, Hollandi ja Prantsusmaa parlamendiliikmete töö tasustamise kohta tuginevad ka Riigikogu Kantselei majandus- ja sotsiaalinfoosakonna poolt Euroopa Parlamentidevahelise Uuringute ja Dokumentikeskuse (*European Centre for Parliamentary Research and Documentation*) korrespondentidele saadetud päringu tagasisidele.

Parlamendiliikmete töötasu saamise aluseks on üldiselt mingit laadi ametlik dokument, kuid regulatsiooni tase on erinev. Mõnes riigis on töötasu maksmise aluseks konstitutsioon (Jaapan), tavalisem on tasu saamise õiguse sätestamine eraldi seaduses.

Eestis on parlamendiliikmete tasustamine reguleeritud 1992. aasta 1. juulist jõustunud Riigikogu liikmete ametipalga, pensioni ja muude sotsiaalsete garantiide seadusega (RT 1992, 28, 381).

Üksikutes riikides on aluseks parlamentide kodukorra seadus. Iisraelis, Suurbritannias, Botswanas ja Brasiilias on palgamaksmise aluseks parlamendi otsus. Ainult Itaalias, Filipiinidel ja Peruus ei ole parlamendiliikmete töö tasustamine leidnud formaliseerimist mingi teksti kujul.

Rahalise sissetuleku suurus on 14 riigis seotud valitsuskabineti liikmete palkadega ja 16 riigis on palgad seotud kõrgemate riigiametnike palkadega (Soome, Holland). Näiteks Rootsis on parlamendi spiikri palk nagu peaministrilgi 83 000 Rootsi krooni (35 051 Eurot) kuus.

Samas 13 riigi seadusandlikud kogud ja Europarlament ei kasuta taolisi referentspunkte.

Töötasu diferentseerimist kasutavad 13 riigi parlamendid, tavaliselt tulenevalt parlamendiliikmete erinevast rollist (nt komisjonide esimehed, aseesimehed). Näiteks Rootsi *Riksdagi* asespiiker saab palgalisa 30 % ulatuses parlamendiliikme palgast, komisjoni esimees ja aseesimees saavad vastavalt 20 % ja 15 % lisatasu parlamendiliikme palgast. Ka Eestis on kehtestatud diferentseeritud süsteem ning seotud koefitsendi alusel Eesti keskmise palgaga.

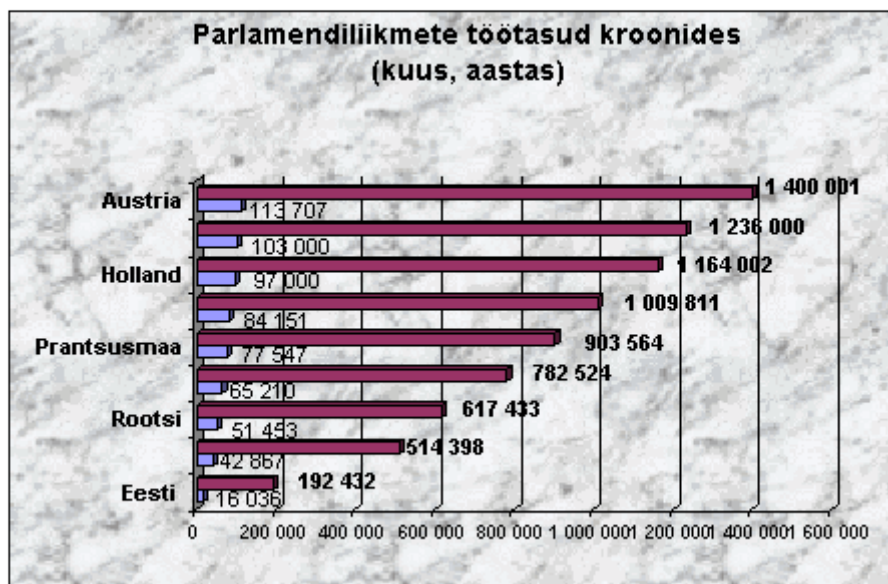
Riigikogu liikme roll	Koefitsent
Riigikogu esimees	6
Riigikogu aseesimees	5,5
Riigikogu komisjoni esimees, fraktsiooni esimees	5
Riigikogu komisjoni aseesimees, fraktsiooni aseesimees	4,5
Riigikogu liige	4

Tabel 1

Esinduskuludeks makstakse Riigikogu liikmele igas kuus lisaks 20 protsenti ametipalgast. 1998. aastal moodustas see summa keskmiselt 3207 krooni kuus.

Erinevate tasumäärade aluseks võivad olla ka valimiskulud või aastased kulud, mis arvutatakse valimisringkonna suuruse alusel (Austraalia) või valimisringkonna kauguse alusel pealinnast (Kanada).

Eri riikide parlamendiliikmete töötasud 1998. aasta seisuga eesti kroonidesse arvestatuna on toodud joonisel 1. Ülemine tulp näitab parlamendiliikme töötasu aastas, alumine kuus.

Joonis 1: Erinevate riikide parlamendiliikmete töötasud (Eesti kroonides)

Lisaks põhipalgale saavad parlamendiliikmed mitmeid toetusi ja sotsiaalseid garantiisid: sõidukulud, eluasemekulud, tööruumid, kontoritehnika, posti- ja perioodikakulud, raha teisele ametile suundumisel, pensionid.

Sõidukulude kompenseerimisel kasutatakse järgmisi võimalusi:

- makstakse kindel summa sõidukulude katmiseks;
- parlamendiliikmed varustatakse transpordivahendiga või sõidupiletitega pealinna ja valimisringkonna vahel sõitmiseks või hüvitatakse tegelikud sõidukulud või antakse kindlasummaline sõidutoetus;
- pealinna piires on tavaline ametiautode kasutamise võimalus või tehtud kulutuste hüvitamine.

22 parlamendis hüvitatakse sõidukulud nii valimisringkonnas ringi sõitmiseks kui ka sõidud pealinna ja valimisringkonna vahel.

Eestis hõlmab Riigikogu liikmete transpordihüvitus takso, ühissõiduki, isikliku sõiduauto ametisõidu kasutamise ja transpordivahendi tellimise kulusid, millele on kehtestatud rahaline piirnorm.

Eluasemekulude maksmise viisid ja määrad on riigiti väga erinevad ning samaaegselt rakendatakse erinevaid vahendeid.

Näiteks Rootsi parlamendiliikmetele makstakse kindel summa kuus majutuskuludeks. Levinud tava on hotellikulude tasumine.

Ka Eestis hüvitatakse eluasemekulud väljaspool Tallinna elavatele Riigikogu liikmetele ja makstakse päevaraha Riigikogu juhatuse poolt kehtestatud ulatuses ja korras.

Võimalik on ka eluasemelaenu andmine või garanteerimine (Zimbabwe, Prantsusmaa).

Üldse mingit toetust elamispinnaga seotud kulude katmiseks ei võimalda, Taani, Korea, Hispaania, Uruguai, Makedoonia, Kreeka, Panama, USA, Filipiinid.

Tööruumide üürimiseks valimisringkonnas annavad toetust 11 riigi parlamendid. Mitmed parlamendid ei saa saadikutele isiklikku tööruumi parlamendihoones võimaldada ruumipuuduse tõttu. Mõnedes riikides nagu Kreeka, Itaalia, Filipiinid pakutakse ilma oma tööruumita parlamendiliikmetele rahalist toetust ruumide rentimiseks parlamendi läheduses.

Kontoritehnika ja -tarvete, posti- ja perioodika kulud hüvitatakse parlamendiliikmetele nende ametiülesannete täitmise piires. Kontorikulude hüvitamisel on mõnedes riikides kehtestatud kindel summa (nt Rootsi, Suurbritannia).

Sekretäriteenustega varustavad oma saadikuid praktiliselt kõik parlamendid.

Parlamendiliikmete abide ülesannet täidavad Eestis fraktsioonide nõunikud. Tavaliselt saavad parlamendiliikmed ise valida abipersonali ning parlament maksab nende palga või antakse parlamendiliikmetele kindel summa personali värbamiseks. Personali värbamine võib loomulikult toimuda ka parlamendi kantselei kaudu.

Tabel A Finantsabi

Tabel B Materiaalne abi

Tabel C Personal

Kasutatud kirjandus

(1996) Meva, M. The Assistance Provided for Individual Members in Respect of Allowances, Equipment and Staff, in connection with Their Parliamentary Duties. Association of Secretaries General of Parliaments. Istanbul.

Riigikogu liikmete ametipalga, pensioni ja muude sotsiaalsete garantiide seadus. RT 1992, 28, 381; RT I 1999, 10, 153.

(1998) Tweede Kamer der Staten-Generaal stafdienst Financieel Economische Zaken. The Hague.

(1998) The Swedish Parliament: Remuneration and Financial Assistance.

(1998) Situation materielle des senateurs. Document actualise en octobre.

Remuneration of MP. Austrian Parliamentary Administration.

(1998) Members' pay, pensions and allowances. House of Commons. Public Information Office. Parliamentary Factsheet No 17. United Kingdom. Revised May.

(1998) Remuneration of Members of the Folketing. October.

Gesetz über die Rechtsverhältnisse der Mitglieder des Deutschen Bundestages.